

Flammen og Citronen: Ideer til arbejdsopgaver

Sæt eleverne til hver for sig eller i grupper at udarbejde dels en tidslinje over betydningsfulde begivenheder under besættelsen (hvilke var vigtigst for udfaldet – og hvorfor var andre ikke vigtige?), dels opstille en liste over de personer, som havde betydning for historiens gang. Hvilke roller spillede de? Hvilken "side" var de på? Og hvem blev efter befrielsen til skurke, mens andre gik over i historien som helte?

Sæt eleverne sammen to og to eller i mindre grupper og lad dem spille Hvad gør du..?-spillene. Brug dilemmaerne som afsæt til diskussioner, oplæg eller opgaveskrivning om etiske problemstillinger, eksempelvis diskussionen om, hvorvidt likvideringerne var retfærdige eller ej. Forholdet mellem nytte- og pligtetik (helliger målet midlet?) kan indgå som en del af denne diskussion.

Spil Hvad gør du..?-spillene på klassen eller i grupper og brug dilemmaerne som afsæt til en identifikationsmæssig diskussion. Hvordan ville eleverne have handlet, hvis de havde stået i samme situation? Kan de forestille sig nutidige situationer, hvor de kunne blive tvunget ud i samme etiske overvejelser?

Lad eleverne gå på nettet eller på biblioteket for at finde kilder til begivenheder under besættelsen. Diskuter de forskellige øjenvidners troværdighed og værdi som historiske kilder. Tag udgangspunkt i linksamlingen, filmografien og bibliografien. Brug også de små filmklip med vidner i Historielaboratoriet.

Diskuter erindringspolitik ("Erindringspolitik handler om magten over erfaringerne, historierne og symbolerne og andet, som erindringen består af. Hvem udformer og bruger den fælles erindring med et bestemt sigte?" *Fælles mål*, UVM). Hvorfor har stikkerdrabene i mange år været et så tabubelagt emne? Hvilke interesser har været på spil? Hvilke andre emner fra besættelsen har det været vanskeligt for danskerne at forholde sig til – og hvorfor? Hvorfor er det netop inden for de senere år, at tabuerne er blevet brudt?

Opgaver til filmen

Af Ulrich og Judith Breuning

Plot og stil

Snak i klassen om filmen *Flammen & Citronen*. For at få overblik over filmens struktur er det en god idé at tegne en handlingslinje og placere de væsentlige begivenheder på linjen såsom likvideringer og møder i Stockholm. I kan også prøve at lave en spændingskurve og se, hvordan filmen bevæger sig mod et klimaks.

Snak om fortællestemmen, som indleder filmen med spørgsmålet "Kan du huske?", og som afslutter med samme spørgsmål. I starten ved tilskueren ikke, hvem spørgsmålet er rettet til, men desto større effekt får det til sidst, da adressaten bliver kendt. Hvilken funktion har denne ramme, og hvad betyder rammen for opfattelsen af filmens budskab?

Find eksempler på brug af 'film noir'-virkemidler. (Læs evt. mere om film noir i Skoletjenestens undervisningshæfte "Filmgenrer": se www.skoletjenesten.dk). Hvordan bruges for eksempel lys og skygge? Snak videre om rummene, som frihedskæmperne befinder sig i. Hvordan ser der ud? Hvordan lever de?

Se på stillbilledet af *Flammen og Citronen* og Aksel Winther og snak om skygger og lys, og hvad det fortæller om personerne.

Hvilke scener giver associationer til andre film, I kender? Skriv nogle beslægtede filmtitler på tavlen og snak om ligheder og forskelle. Hvad kendetegner en gangsterfilm? Nævn mindst tre træk, der er gennemgående i en gangsterfilm.

Hvorfor tror I, at filmens skabere har valgt gangsterfilmens og mafiahistoriernes fortællestil i en film om frihedskæmpere og den tyske besættelse af Danmark?

Personerne

Snak også om hovedkaraktererne, modstandsfolkene *Flammen*, *Citronen*, fjenden *Hoffmann* og elskerinden *Ketty*.

Skriv navnene på tavlen og find deres forskellige karakteristika.

Hvordan ser *Flammen* ud? Hvordan er han klædt? Hvordan bor han? Hvordan er hans familiære forhold og sociale relationer? Hvad er hans bevæggrunde for at være i modstandsbevægelsen? Hvordan har han det med at likvidere mennesker?

Besvar derefter de samme spørgsmål om *Citronen*. Og snak om, hvordan de ligner hinanden, og hvordan de slet ikke ligner hinanden. Snak især om deres udseende og påklæd-

ning, Hvad er der gjort for at vise, at de er forskellige. Hvad betyder hårfarve, skægstubbe, sved og farvevalg i tøj for opfattelsen af karaktererne? Hvad fortæller de ydre træk om deres indre liv?

Gestapo-chefen Karl-Heinz Hoffmann er den inkarnerede preussiske officer.

Hvordan ser han ud? Hvordan er han klædt? Hvordan er hans forhold til Flammen og Citronen? Til Ketty? Hvad er der gjort for at vise, at Hoffmann er en ægte, tysk officer på godt og ondt?

Ketty er skildret som en mystisk femme fatale, og i mange film noir er den skæbnesvangre kvinde en blondine med ondt i sinde. Ketty er godt nok ikke blondine, men går med blond paryk.

Hvad får vi egentlig at vide om Ketty? Hvem er hun? Og hvem arbejder hun for? Hvad er hendes bevæggrunde til at handle, som hun gør? Hvem er hendes arbejdsgiver? Hvilke filmiske midler er der brugt for at beskrive Kettys dobbeltspil?

Tyskerne har til sidst fået nys om, hvor Flammen og Citronen befinder sig. Nogen har stukket dem, og de lider begge døden.

Diskuter i klassen, hvem der giver ordren til, at Flammen og Citronen skal uskadeliggøres permanent? Hvordan er det spegede spil beskrevet? Hvilke antydninger af skyld og motiver ligger der i filmes slutning? Hvem er 'mafiabossen', der trækker i trådene, da det for alvor gælder?

Hvordan er Flammen og Citronens død skildret – heroisk, tragisk eller...?

Etiske spørgsmål

Filmen Flammen & Citronen rejser en række etiske spørgsmål:

Hvordan fungerer en ikke autoriseret domstol i et besat land? Hvem har retten til at udstøde dødsdomme over andre? Og med hvilken bemyndigelse? Hvordan kan man være sikker på, at der virkelig er tale om en stikker og ikke et uskyldigt individ?

Snak i klassen om, hvad filmen fortæller om ovenstående spørgsmål, der også handler om mål og midler. En central replik i filmen lyder: "Der er ikke noget retfærdigt mere. Der er krig!" Men er der ikke regler i krig?

Er det for eksempel i orden at skyde folk på en mere eller mindre begrundet mistanke? Og hvad, hvis man skyder uskyldige? Eller tjener andres personlige interesser? Findes der retfærdige krige? Hvordan forholder filmen sig til disse spørgsmål?

Disse moralske problemstillinger er sat ind i en historisk ramme, men de spørgsmål, som filmen rejser, er evigtgyldige.

Diskuter i klassen, om der i nyere tid har været lignende emner på den politiske dagsorden, hvor der er tvivl om årsager og bevæggrunde til fatale beslutninger.